

నవదశ: పాఠ: - <https://www.youtube.com/watch?v=r3p3xzi9oQM>

౮౪. 'క్త్వా'-ప్రత్యయస్య పునస్మరణమ్

స: భజనం కరోతి। భోజనం కరోతి। - స: భజనం కృత్వా భోజనం కరోతి।

సజ్జన: శ్లోకం పఠతి। ఆహారం స్వీకరోతి।

- సజ్జన: శ్లోకం పఠిత్వా ఆహారం స్వీకరోతి।

స: శ్లోకం వదతి। ఉపవిశతి। -స: శ్లోకమ్ ఉక్త్వా ఉపవిశతి।

బాల: స్నానం కరోతి। శ్లోకం పఠతి। విద్యాలయం గచ్ఛతి।

- బాల: స్నానం కృత్వా, శ్లోకం పఠిత్వా, విద్యాలయం గచ్ఛతి।

(కామా సుఖంగా ఉంటుంది.Comma only for comfort in reading.)

౮౫. బంధువాచకశబ్దా:

క: పితా? - దశరథ: రామస్య పితా।

కా మాతా? - కౌసల్యా రామస్య మాతా।

కా పుత్రీ? - సీతా జనకస్య పుత్రీ।

కస్య క: పితామహ: ? - లవస్య పితామహ: దశరథ:।

కస్య కా పితామహీ? - లవస్య పితామహీ కౌసల్యా।

క: పౌత్ర: ? - పాండुरాజస్య పౌత్ర: అభిమన్యు:।

పౌత్రీ - Pat. grand daughter అదృశ్యం మమ పౌత్రీ నాస్తి।

అగ్రజ: - శత్రుఘ్నస్య అగ్రజ: రామ:।

అగ్రజా - Elder sister మమ అగ్రజా: సన్తి।

అనుజ: - రామస్య అనుజ: లక్ష్మణ:।

అనుజా - Younger sister మమ అనుజా అస్తి।

(మన 14పేజీల పుస్తకంలో 11వ పేజీలో, నాలుగవ కాలంలో ఈ బంధువాచక

పదాలున్నాయి. See 4th column on Page 11 of our 14-Page-Booklet

for some more such words.)

౮౬. విపరీత-శబ్దా: (Opposites)

पुरातन- పాత old X నూతన- కొత్త new

(నూతన- = నూతన:, నూతనా, నూతనమ్; Note: పురాతన- = పురాతనీ in స్త్రీలింగే)

- भवतः गृहे किं नूतनम् अस्ति?
मम गृहे नूतन-दूरदर्शनम् अस्ति।
- भवत्याः घटी नूतना वा पुरातनी वा?
मम पुरातन-घटी अस्ति। = मम पुरातनी घटी अस्ति।

किञ्चित् కొంచెం/కొంత a little X बहु చాలా a lot (చిన్నగీత హైఫన్

లేదంటే ఇవి అవ్యయాలు అన్నమాట. No hyphen means లిङ्గభేదः नास्ति -
अव्ययम्)

- चषके किञ्चित् जलम् अस्ति। कूप्यां बहु जलम् अस्ति।
- अहं किञ्चित् जलं पिबामि। अहं बहु अन्नं खादामि।
- एषा बहु क्रीडति। (adverb)
- अद्य बहु गृहपाठः अस्ति। मम बहु पिपासा अस्ति। (లింగాలన్నిటిలోనూ

సమానమే . same in both genders)

- नगरे बहु जनाः सन्ति। (బహువచనానికి కూడా సమానమే same for

plural also)

ह्रस्व- (గీతల విషయంలో) పాట్రిగా short X दीर्घ- పాడుగుగా long

- एषः दण्डः ह्रस्वः। सः दण्डः दीर्घः।
- एषा रज्जुः ह्रस्वा अस्ति। सा रज्जुः दीर्घा अस्ति। (रज्जुः स्त्रीलिङ्गे)
- एतस्याः केशाः दीर्घाः सन्ति। तस्याः केशाः ह्रस्वाः सन्ति।
- 'अ' इति अक्षरं ह्रस्वम्, 'आ' इति दीर्घम् अस्ति।
- सः दीर्घं भाषणं करोति!

स्थूल- లావుగా obese X कृश- సన్నగా lean

- एषः स्थूलः, सः कृशः।
- लारेलः कृशः आसीत्, हार्डीजनः स्थूलः आसीत्। (Laurel and Hardy)
- भवान् स्थूलः अस्ति! गजः स्थूलः अस्ति।
- गणेशस्य उदरं स्थूलम् अस्ति।

सुभाषितम्

१९. यस्य कृत्यं न जानन्ति, मन्त्रं वा मन्त्रितं परे।
कृतमेवास्य जानन्ति, स वै पण्डित उच्यते॥

(जनाः) यस्य **ఎవరికైతే** whose-ever कृत्यं **ఇప్పటిపని** current work న
జానन्ति,

(यस्य) मन्त्रं **ఇప్పటి ఆలోచనను** thoughts now वा, मन्त्रितं **పూర్వపు**
ఆలోచనను old thoughts परे **పైగా** also

कृतम् **జరిగినపనిని** deed एव अस्य=एतस्य जानन्ति,

सः वै **చందస్సుకోసం విశేషార్థం** లేదు just filler पण्डितः उच्यते

చెప్పబడుతున్నాడు is said.

(కుండలిలో వ్రాసిన పదాలు వాక్యాన్ని పూర్తి చెయ్యటానికి. 'అధ్యాహారం' అంటారు.

Words in brackets are used in explaining the meaning to show
extras-added= अध्याहाराः, for completeness of sentence.)

कथा – (క్వాంతపదాలను స్థూలాక్షరాలతో సూచించాము. We highlighted
क्त्वान्तपदानि below.)

प्राचीनकाले एकः महाराजः आसीत्। सः चित्रकलां बहु प्रीणाति

ఇష్టపడుతున్నాడు like स्म। विशेषतः **ప్రత్యేకంగా** specially प्राकृतिक-चित्रं तस्य

बहु इष्टम्। एकदा सः चित्रलेखनार्थं पर्वतम् आरोहति **ఎక్కుతాడు** climbs।

पर्वतस्य उपरि उपविशति। परितः **చుట్టుప్రక్కల** around सुन्दरं प्राकृतिकं

दृश्यम्! तस्य बहु सन्तोषः भवति।

सः लेखन-सामग्रीं स्वीकरोति। सर्वं सम्यक् स्थापयति। चित्र-लेखनस्य आरम्भं
करोति। यत्र वर्णः आवश्यकः तत्र सः वर्णं लेपयति **రంగు వేస్తున్నాడు**

paints/adds colour। महाराजस्य सन्तोषः भवति एव। परन्तु दूरतः चित्रं

कथम् अस्ति इति दर्शनम् इच्छति। महाराजः एकं, द्वयं, त्रीणि पदानि – एवं

ఈవిధంగా like this पृष्ठतः पृष्ठतः गच्छति। सः चित्रम् एव पश्यति। चित्रं बहु

सुन्दरम् अस्ति। सः इतोऽपि **ఇంకా** some-more किञ्चित् पृष्ठतः गच्छति।

परन्तु किञ्चित् दूरे एव एकः महान् खातः గొయ్య pit अस्ति। यदि महाराजः इतोऽपि पदद्वयं गच्छति, तर्हि सः पतति एव। (यदि... तर्हि... = ఇది ... అయితే... if... then...) एतत् सर्वम् एकः मेष-पालः గొర్రెలకాపరి shepherd पश्यति स्म। सः महाराजं कथञ्चित् रक्षितुम् రక్షించుటకు to protect इच्छति। तस्य हस्ते दण्डः अस्ति। सः दण्डं गृहीत्वा सम्यक् चित्रं प्रति क्षिपति। चित्रं भग्नं విరివోయినది broken भवति। महाराजस्य कोपः भवति। 'अहं बहु प्रयत्नं कृत्वा चित्रं लिखितवान्। परन्तु एषः दुष्टः मेषपालः मम सुन्दर-चित्रं नाशितवान् నాశనం చేసెను destroyed। अहं तं मारयामि।' इति कोपेन पश्यति।

मेषपालः भीत-भीतः భయభతుడై frightened समीपम् आगच्छति। सः धैर्येण महाराजं वदति यत् 'महाराज! भवतः पृष्ठतः महान् खातः अस्ति। भवान् तं खातं न दृष्टवान्। यदि भवान् एकं पदं पृष्ठतः स्थापयति, तर्हि भवान् खाते पतित्वा मृतः भविष्यति। 'तादृशे प्रसङ्गे' ఈరకమైన ప్రసంగంలో in-that-kind-of situation मया किं करणीयम् చెయ్యబడవలెను should-be-done? तदर्थम् अहं दण्डेन चित्रं ताडितवान्। चित्रं नष्टं 'भवतु नाम' అయితే అవనీ let-it-be, परन्तु अस्माकं महाराजः जीवतु। यदि महाराजः जीवति, तर्हि सः बहु सुन्दरचित्राणि लेखिष्यति। अतः भवतः रक्षणं मम कर्तव्यम्! यदि मम दोषः अस्ति, तर्हि क्षाम्यतु క్షమించు pardon महाराज!' इति।

मेषपालस्य वचनं श्रुत्वा महाराजस्य महान् सन्तोषः अभवत्। सः चिन्तितवान् यत् भगवान् एव एतं मेषपालं प्रेषितवान् मम रक्षणार्थम् इति। तदा सः मेषपालं सकुटुम्बम् आस्थानं రాజాస్థానానికి royal-court नीत्वा, तस्य पुरस्कारं gift कृतवान्। तस्य पुत्रस्य विद्याभ्यासं कारितवान्। कालान्तरे later सः एव बालः महाराजस्य सचिवः మంత్రి minister अभवत्।

Write the following in Samskritam (Video19) –

1. అమ్మ స్వసుఖాన్ని వదలిపెట్టి, పిల్లలను పోషిస్తుంది. A mother gives up her comfort and nurtures (पोषयति) her children (अपत्यानि).
2. విద్యార్థి అంతా చదివి, విషయాన్ని తెలుసుకొని, గుర్తు పెట్టుకొని, పరీక్షలో వ్రాసి, ఉత్తీర్ణుడు అయ్యాడు. Student studied all, knew the subject, remembered it, wrote in the examination and passed.
3. తండ్రి బయటకు వెళ్ళి, ధనాన్ని పొంది, తెచ్చి, భార్యయొక్క చేతిలో పెట్టి కూర్చొన్నాడు. Father went out, obtained money, brought it, kept it in the hand of his wife and sat down.
4. తల్లి పాకం చేసి, బట్టలు ఉతికి, ఇంటియొక్క అలంకారం చేసి, చాలా శ్రమను చేయును. Mother does cooking, washes clothes, does decoration of the house and does a great lot of labour.
5. నేను కొంచెం ధనాన్ని కోరుతున్నాను. I am desirous of some money.
6. ఉపపాదవులు కుంతికి (యొక్క) మనవలు. उपपादवाः are grandchildren of कुन्ती.
7. యుధిష్ఠిరుడు భ్రమునికి అన్న. युधिष्ठिरः is elder brother of भीमः.
8. ప్రియాంక ఇందిరకు మనుమరాలు. Priyanka is grand daughter of Indira.
9. దశరథుడు సీతకు మామగారు. జనకుడు రాముడికి మామగారు. दशरथः is father-in-law of सीता. जनकः is father-in-law of रामः.
10. శూర్పణఖ రావణుడి చెల్లెలు. शूर्पणखा is the sister of रावणः.
11. కంసుడు కృష్ణుడికి మేనమామ. कंसः is the maternal uncle of कृष्णः.
12. వ్యాసుడు వశిష్ఠుడికి మునిమనమడు (నప్తా). व्यासः is the great-grand-son of वशिष्ठः (it is also okay to write वसिष्ठः here).

13. పాండవులు ధృష్టద్యుమ్నుడికి బావలు. पाण्डवाः are the brothers-in-law of धृष्टद्युम्नः.

14. దుశ్శాసనుడికి పాండురాజు పినతండ్రి. पाण्डुराजः is paternal-uncle of दुश्शासनः.

15. సీత దశరథుడికి కోడలు. सीता is the daughter-in-law of दशरथः.

16. కుంతి ద్రౌపదికి అత్తగారు. कुन्ती is the mother-in-law of द्रौपदी.

17. సహదేవుడికి సుభద్ర వదినె. सुभद्रा is brother's wife of सहदेवः.

18. అది చాలా పాత ఇల్లు. నువ్వు (పు) అక్కడకు వెళ్ళద్దు. That is an old house. You (masc-sing) don't go there.

19. ఈరోజు నీ పుట్టిన రోజు కదా? కొత్త బట్ట కట్టలేదు ఎందుకు? Today is your birth-day, right? Why are you not wearing a new cloth?

20. ఆమె చాలా లావు. ఆ చీర సరిపోదు. She is very obese. That sari is not enough.

21. రోగం నుంచి (వల్ల), నేను సన్నటివాడిని అయినాను. From (because of) disease, I became lean.

22. అక్కడ ఎక్కువ జనాలు ఉన్నారు, ఇక్కడ కొద్దిగానే జనాలు ఉన్నారు. A lot of people are there (in that place). Over here (in this place), very few people are there.